

„Amikor apám meghalt, kilencéves voltam. Gyermekkorom óta igen mélyen kötődtem hozzá, és éppen az utolsó hetekben Madeirán sok mindent mondott nekem. Így legalább egy gyermek szintjén áttekintést kaptam egy olyan életről, amely annyira telítve volt vereségekkel és csalódásokkal, mint kevés másik; és amely emberi szempontból egyértelmű kudarcnak tekinthető. Békét akart, és háborút kellett folytatnia. Az egységre törekedett, és felelős tisztségben kellett végignéznie a soknemzetiségű birodalom pusztulását. Számos barátja hátat fordított neki, sőt el is árulta őt.

És mégis, éppen az a három óra a Quinta do Monte betegszobájában mutatta meg nekem, hogy apám élete nem volt boldogtalan. Ahogy élete utolsó napján láttam őt – az igazság órájában, ahogy a spanyolok mondják –, tudtam, hogy az élete sikeres volt. A halál árnyékában nincs önámítás. Az ember egyedül marad, és az evilági eredmények már nem számítanak. Amikor az ember Teremtője elé áll, Őelőtte csak a kötelesség teljesítése és a jó szándék számít. Isten nem azt várja az emberektől, hogy győzelmi jelentéseket hozzanak neki. A sikert Ő adja. Tőlünk csak azt várja, hogy

a tőlünk telhető legjobbat tegyük.

„Ahogy apám akarta, ez a tanulság maradt számomra a legértékesebb tapasztalat későbbi életemre nézve. Halála megmutatta nekem, hogy amíg az ember lelkiismerete nyugodt, nem lehet igazán kudarcot vallani. És végső soron ez a boldogság egyetlen, igazi titka – itt a földön is.”

Habsburg Ottó visszaemlékezése; *Die Furche*, 1972. április 6.

“When my father died, I was nine years old. I had a profound bond with him from early childhood, and he had talked to me frequently, especially over the last few weeks in Madeira. In that way, I had at least gained a childlike insight into a life that was so full of defeats and disappointments as few others; and which could be considered a failure from a human point of view. He wanted peace and had to wage a war. He sought unity and had to witness the destruction of the multi-ethnic empire from a position of authority. Many of his friends turned their backs on him, even betrayed him.

Nevertheless, the three hours I spent in the death chamber of the Quinta do Monte revealed to me that my father's life was by no means an unhappy one. When I saw him on his last day – in the hour of truth, as the Spaniards call it – I knew his life was successful. When faced with death, there is no self-deception. One remains alone, and earthly merits no longer matter. When one stands before his Creator, all that matters is the fulfilment of duties and goodwill in front of Him. God does not ask people to bring Him reports of victory. The success is granted by Him. He only expects us

to give our utmost.

This lesson has remained with me, in accordance with my father's wishes, as the most valuable experience for the rest of my life. His demise showed me that as long as one's conscience is at peace, one cannot truly fail. And this, after all, is the only real secret to happiness – even in our world.”

Otto von Habsburg's recollection; *Die Furche*, April 6, 1972